

Łódź, 17.11. 2024

Prof. dr hab. Maciej Urbaniak
Wydział Zarządzania
Uniwersytetu Łódzkiego

**Recenzja rozprawy doktorskiej Mgr inż. Magdaleny Merecik
pt. „Model zintegrowanego systemu zarządzania jakością, bezpieczeństwem
i środowiskiem z zastosowaniem metodyki szacowania ryzyk i szans
” Pana Prof. dra hab. inż. Mariusza Ligarskiego (promotora)**

Podstawą formalną sporządzenia recenzji jest pismo Pani Przewodniczącej Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Politechniki Śląskiej Prof. dr hab. Lilii Knop z dnia 30.10. 2024 r. informujące o powierzeniu mnie recenzji pracy doktorskiej Mgr inż. Magdaleny Merecik pt. „**Model zintegrowanego systemu zarządzania jakością, bezpieczeństwem i środowiskiem z zastosowaniem metodyki szacowania ryzyk i szans**” napisanej pod kierunkiem naukowym Pana Prof. dra hab. inż. Mariusza Ligarskiego (promotora).

Rozprawa doktorska Pani Mgr inż. Magdaleny Merecik pt. „**Model zintegrowanego systemu zarządzania jakością, bezpieczeństwem i środowiskiem z zastosowaniem metodyki szacowania ryzyk i szans**” jest wnikliwym studium opisowo–analitycznym, składającym się z dwóch merytorycznych rozdziałów (teoretycznego i empirycznego), poprzedzonych wprowadzeniem oraz z zakończenia (obejmuje 256 stron, 45 tabel, 48 rysunków, 4 załączniki, 236 cytowanych pozycji [książkowych, artykułowych, stron internetowych, aktów normatywnych]). W strukturze pracy wyraźnie wyodrębnić można część teoretyczno-opisową (rozdział drugi) oraz część analityczno-badawczą (rozdział trzeci).

26.11.2024
Mariusz



OCENA TRAFNOŚCI WYBORU TEMATU ROZPRAWY I OBSZARU BADAWCZEGO

Podjęta przez Panią Mgr inż. Magdalenę Merecik problematyka pracy dotycząca zintegrowanego systemu zarządzania jakością, bezpieczeństwem i środowiskiem jest ciągle bardzo aktualna oraz relatywnie rzadko spotykana, zarówno w międzynarodowych, jak i krajowych opracowaniach (monografiach oraz czasopiśmiennictwie naukowym), a także w pracach awansowych na stopnie naukowe w dziedzinie nauk społecznych (w tym w również w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości).

Z pełnym przekonaniem mogę jednak stwierdzić, iż tematyka poruszona w rozprawie przez Doktorantkę jest nadal ciągle ważna, zarówno z punktu widzenia badawczego, jak i z punktu widzenia praktyki gospodarczej i będzie stanowić z pewnością obszar dalszych eksploracji naukowych. Z tego też względu wybór problematyki opracowania uważam za trafny i bardzo aktualny.

Oceniając konstrukcję formalno-merytoryczną rozprawy należy uznać, iż budowa pracy jest przemyślana, logiczna, spójna i w wysokim stopniu podporządkowana przyjętym założeniom rozprawy.

Aby zrealizować postawione cele badawcze Autorka dysertacji dokonała przeglądu krajowego i zagranicznego piśmiennictwa naukowego oraz wykonała obszerne badania empiryczne zarówno ilościowe (z wykorzystaniem badań ankietowych) jak i jakościowe (w formie wywiadów oraz studiów przypadku).

OCENA ZAŁOŻEŃ BADAWCZYCH DYSERTACJI

Autorka dysertacji przyjęła ambitny główny cel pracy, którym było opracowanie modelu zintegrowanego systemu zarządzania jakością, bezpieczeństwem i środowiskiem z zastosowaniem metodyki szacowania ryzyk i szans.

Ponadto Doktorantka sformułowała istotne z punktu widzenia analizowanego problemu cele teoriopoznawcze, cele empiryczne i metodologiczne oraz cele utylitarne.

Do celów teoriopoznawczych zaliczyła Ona:

- identyfikację poziomu integracji systemów zarządzania jakością, bezpieczeństwem oraz środowiskiem w wybranych przedsiębiorstwach branży energetycznej oraz
- określenie metod szacowania ryzyk i szans oraz stopień ich zastosowania w badanych przedsiębiorstwach.

Cel empiryczny i metodologiczny Mgr inż. Magdalena Merecik skoncentrowała na opracowaniu modelu szacowania ryzyk i wynikających z nich szans, zapewniających zastosowanie wskazanego modelu w zintegrowanym systemie zarządzania organizacją.

Za cele uylitarne przyjęła Ona:

-wdrożenie elementów opracowanego zintegrowanego systemu zarządzania w obszarze jakości, bezpieczeństwa i środowiska w wybranych przedsiębiorstwach branży energetycznej, a także
-wdrożenie metodyki szacowania ryzyk i szans w wybranych przedsiębiorstwach z branży energetycznej.

Należy uznać, iż opisana we wprowadzeniu metodyka badawcza nie budzi zastrzeżeń. Należy stwierdzić, iż została ona podporządkowana przyjętym przez Autorkę celom dysertacji.

OCENA MERYTORYCZNA POSZCZEGÓLNYCH ROZDZIAŁÓW DYSERTACJI

W rozdziale pierwszym Mgr inż. Magdalena Merecik starała się omówić teoretyczne podstawy problematyki związanej z przedstawieniem systemów zarządzania jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem i higieną pracy, a także uwarunkowań ich możliwej integracji.

Rozpoczynając tę część rozprawy Autorka starała się wyjaśnić na tle przeglądu literatury genezę i podstawy prawne oraz standardy systemowego zarządzania jakością. Zwróciła Ona też uwagę na narzędzia, metody i koncepcje stosowane w systemie zarządzania jakością.

Następnie szerzej podjęła udaną próbę przybliżenia genezy, istoty założeń, podstaw prawnych oraz standardów systemowego zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy.

W interesującym ujęciu przedstawiła również genezę, istotę założeń i metody stosowane w systemie zarządzania środowiskowego.

W dalszej kolejności Doktorantka podjęła także ważny wątek dotyczący możliwości, celowości i uwarunkowań integracji systemów zarządzania jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem i higieną pracy.

Na uwagę zasługują interesujące treści tego rozdziału dotyczące koncepcji, obszarów, wskazania korzyści, etapów integracji systemów zarządzania jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem i higieną pracy.

Znamienne jest, iż Autorka dysertacji trafnie dostrzegła także problemy i bariery związane z prowadzeniem procesu integracji tych systemów. Wskazała Ona, iż bariery te mogą być uwarunkowane zarówno przez czynniki wewnętrzne, jak i czynniki zewnętrzne.

Kończąc tę część rozprawy wyraźnie skoncentrowała Ona swoją uwagę na problematyce związanej z określaniem szans i ryzyk. Na podstawie przeglądu literatury starała się przeanalizować definiowanie ryzyka oraz określić możliwości jego grupowania. Szczególną uwagę Doktorantka poświęciła przedstawieniu najczęściej wykorzystywanych metod szacowania ryzyka, do których zaliczyła:

- analizę przyczynowo-skutkową (ang. cause and effect analysis),
- metodę wg ISO/IEC TR 13335 (OCTAVE –Operationally Critical Threat, Asser Vulneraility Evaluation- ocenę luk i zasobów krytycznych dla działania),
- FMEA (ang. Failure Mode and Effect Analysis –analizę skutków potencjalnych błędów),
- FTA (ang. Fault Tree Analysis –analizę drzewa błędów),
- ETA (ang. Event Tree Analysis –analizę drzewa zdarzeń),
- HAZOP (ang. Hazard and Operability Study –analizę zagrożeń i możliwości działania),
- PHA (ang. Preliminary Hazard Analysis –wstępną analizę zagrożeń),
- analizę WI (ang. what if analysis –„co jeśli”),
- metodę kosztów i korzyści –opartą na zastosowaniu list kontrolnych.

Rozdział następny poświęcony został metodyce oraz analizie wyników badań empirycznych, a także prezentacji opracowanego modelu integracji systemów zarządzania jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem z zastosowaniem metody szacowania ryzyk i szans.

Mgr inż. Magdalena Merecik rozpoczęła tę część rozprawy od przedstawienia istoty zastosowanych metod badawczych, którymi były badania ankietowe, wywiad ekspercki oraz wielokrotne studium przypadku.

Następnie Autorka przeanalizowała aktualny/ możliwie dostępny stan (do 2022 roku) certyfikacji systemów zarządzania jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem na świecie i w Polsce.

W dalszej kolejności Doktorantka dokonała charakterystyki badanej zbiorowości przedsiębiorstw, którymi były podmioty zajmujące się:

- produkcją i dostarczaniem mediów energetycznych (energia elektryczna/ciepłna);

-budową, modernizacją oraz innymi czynnościami konstrukcyjno-budowlanymi zapewniającymi utrzymanie infrastruktury technicznej, dającej możliwość rozpoczęcia, utrzymywania oraz zapewnienia dostaw mediów;
-dostarczaniem surowców oraz maszyn niezbędnych do procesów wytwarzania mediów energetycznych (energia eklektyczna/energia ciepła).

Następnie Mgr inż. Magdalena Mercik przedstawiła analizę danych uzyskanych w wyniku badań empirycznych (poprzez badania ankietowe i wywiady eksperckie) z 71 organizacji, które udzieliły odpowiedzi. Wyniki badań wykazała, że w grupie tej 55 przedsiębiorstw zadeklarowało wdrożony zintegrowany system zarządzania, z czego:

-6 przedsiębiorstw wskazało w odpowiedziach pełny poziom integracji systemowej z wynikiem 100.0%;
-17 przedsiębiorstw wskazało w odpowiedziach znaczący poziom integracji systemowej z wynikiem mieszczącym się w przedziale 90,0- 99,9%;
-29 przedsiębiorstw wskazało w odpowiedziach średni poziom integracji systemowej z wynikiem mieszczącym się w przedziale 60,0%-89,9%;
-3 przedsiębiorstwa wskazały w odpowiedziach niski poziom integracji systemowej z wynikiem mieszczącym się w przedziale 40,0-59,9%, przy czym najniższy poziom odpowiedzi wyniósł 48,48%.

Żadne z przedsiębiorstw nie wskazało odpowiedzi klasyfikującym organizacje na poziomie znacząco niskim oraz braku integracji systemowej, czyli charakterystycznych przedziałów mieszczących się od 0,0% do 39,9%.

Analiza wyników badań wykazała, iż oceniając poziom integracji dla metod zarządzania ryzykiem i szansami: 40 przedsiębiorstw wskazało w odpowiedziach średni poziom zarządzania ryzykiem oraz szansami, który mieści się w przedziale 60,0% do 89,9% a 15 przedsiębiorstw wskazało w odpowiedziach niski poziom zarządzania ryzykiem oraz szansami, który charakteryzuje się w przedziale 40,0 do 59,9%.

Żadne z przedsiębiorstw nie wskazało w odpowiedziach znacząco niskiego oraz całkowitego braku podejścia w kierunku zarządzania ryzykiem i szansami w organizacjach, które charakteryzują się przedziałem od 0,0% do 39,9%.

W dalszej części rozprawy Doktorantka w interesującym ujęciu zaprezentowała wielokrotne studia przypadku, które oparła na wynikach badań przeprowadzonych na 5 przedsiębiorstwach sektora energetycznego, które wdrożyły zintegrowane systemy zarządzania jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem i higieną pracy. Autorka dokonała analizy stopnia integracji systemów przez te organizacje.

Na końcu tej części rozprawy Mgr inż. Magdalena Merecik zaprezentowała autorski model zintegrowanego systemu zarządzania jakością, bezpieczeństwem i środowiskiem z zastosowaniem metodyki szacowania ryzyk i szans.

W założeniach model ten ma na celu wspomaganie organizacji we właściwym podejściu do rozpoczęcia procesów wdrażania, certyfikowania oraz utrzymywania systemów zarządzania, który będzie gwarantował wspólne podejście skorelowanych ze sobą systemów.

Model ten także określa wskaźniki dla ryzyka i szans, niezbędne działania jakie organizacja powinna podjąć celem zapewnienia pełnej integracji systemowej.

Model ten jest uniwersalny, mający zastosowanie we wszystkich branżach przemysłu, usług i innych, w zależności od konieczności jego zastosowania.

Model ten z przygotowaną metodyką szacowania ryzyk i szans stanowi wypełnienie luki badawczej.

Budując model Doktorantka przeprowadziła takie działania jak:

- opracowała macierz szacowania ryzyk i szans, w których uwzględniono poziom skutków możliwych do wystąpienia, dodatkowe środki zapobiegawcze minimalizujące ryzyko oraz szanse jakie mogą wystąpić po powzięciu powyższych elementów zarządzaniu ryzykiem;
- określiła poziomy ryzyka z podziałem na małe, średnie, duże oraz znaczące.
- wskazała kierunki podejmowania działań, w zależności od tego, czy organizacja posiada pełną integrację, czy są dopiero planowane działania zmierzające do wdrożenia systemów;
- opracowała kartę integracji systemowej z uwzględnieniem odpowiedniej punktacji, w tym określenie, czy szacowanie ryzyka jest wymagane i obligatoryjne;
- wskazała ogólny schemat działania podczas wdrażania systemów, z podziałem na poszczególne elementy, w których wskazane jest szacowanie ryzyk i szans na każdym punkcie integracji systemowej.

Autorka określiła także założenia dla walidacji modelu, która powinna być przeprowadzona poprzez audyty i konsultacje z auditorami zewnętrznymi (wpisanymi do bazy IRCA).

W **zakończeniu** Doktorantka zawarła interesujące wnioski przedstawiające teoretyczne, poznawcze oraz praktyczne rezultaty pracy, a także wyznaczyła kierunki dalszych badań.

Uwagi dyskusyjne

Doktorantka powołuje się na stare wydanie normy PN-EN ISO 9004:2010 Zarządzanie ukierunkowane na trwały sukces organizacji. Podejście wykorzystujące zarządzanie jakością (PN-EN ISO 9004:2010 a nie najnowszą wersję PN-EN ISO 9004:2018 Zarządzanie jakością -- Jakość organizacji -Wytyczne osiągnięcia trwałego sukcesu.

SZCZEGÓLNE WALORY RECENZOWANEJ ROZPRAWY

Jak już zaznaczyłem na początku recenzji, praca ma w dużej mierze układ logiczny oraz spójną budowę. Poszczególne jej części są ściśle powiązane, zaś tok rozważań jest konsekwentnie podporządkowany celom rozprawy. Należy także podkreślić, iż praca ma niewątpliwie wartości metodyczne, poznawcze oraz pragmatyczne. Rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Autorka wykazała się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Wkładem Doktorantki w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości było przeprowadzenie wielowątkowych badań empirycznych oraz opracowanie modelu zintegrowanego systemu zarządzania jakością, bezpieczeństwem i środowiskiem z zastosowaniem metodyki szacowania ryzyk i szans.

Prezentowane w dysertacji wyniki badań empirycznych zostały oparte na gruntownie przeprowadzonych analizach. Wyniki badań i opracowany model stanowią wartościowy wkład w rozwój teorii i praktyki związanej z integracją systemu zarządzania jakością, bezpieczeństwem i środowiskiem z zastosowaniem metodyki szacowania ryzyk i szans.

Osiągnięte rezultaty badań tak literaturowych, jak i empirycznych są wartościowe z punktu spełnienia założeń rozprawy. Wnioski, do jakich dochodzi Autorka są niewątpliwie interesujące.

Rekapitułując należy wyraźnie podkreślić, iż rozprawa ma znaczenie poznawcze wzbogacające wiedzę z zakresu problematyki dotyczącej integracji systemów zarządzania jakością, bezpieczeństwem i środowiskiem z zastosowaniem metodyki szacowania ryzyk i szans.

Ponadto dysertacja ma także walory aplikacyjne dzięki przeprowadzonym przez Doktorantkę badaniom empirycznym i propozycji modelu integracji systemów zarządzania jakością, bezpieczeństwem i środowiskiem z zastosowaniem metodyki szacowania ryzyk i szans.

KONKLUZJE

Rekapitułując z pełnym przekonaniem wyrażam pogląd, iż praca odpowiada ustawowym wymaganiom dotyczącym rozpraw doktorskich i wnoszę o dopuszczenie Autorki niniejszej dysertacji do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora, a po dopuszczeniu rozprawy do publicznej obrony i jej przyjęciu, przychylam się do wniosku o nadanie Pani Mgr inż. Magdalenie Merecik stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w zakresie dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.



